

Izazovi eko-socijalne tržišne ekonomije

Beograd
19 – 21 april 2016

bofos

moj sindikat

Seminar na temu "Izazovi eko-socijalne tržišne ekonomije", koji su organizovali holandski sindikat CNV i Svetska organizacija radnika (WOW) u saradnji sa Evropskim centrom za radnička pitanja (EZA), FCG / GPA-DJP i SS BOFOS-om, a uz podršku Evropske komisije, održan je u Beogradu, od 19. do 21. aprila 2016. godine u hotelu Majestic.

Bartho Pronk, predsednik Evropskog centra za radnička pitanja (EZA), na početku seminara, naveo je da su, pre Lisabonskog sporazuma, ljudi Evropsku uniju doživljavali kao zajednicu koja se svodi samo na ekonomiju.

- Kasnije smo dobili socijalnu komponentu. Uveli smo reč „socijalni“ u Sporazum, a životna sredina odnosno ekološka komponenta postala je veoma bitna. Potrebno je videti kako da delujemo u pravcu eko-socijalne tržišne ekonomije, naveo je Pronk.

Günther Trausnitz, predsednik EO/WOW rekao je da je zadatak sindikata da pomogne u očuvanju ravnoteže ove tri komponente – ekonomije, socijalnog aspekta i ekologije.

Mara Erdelj, predsednica SS BOFOS istakla je značaj činjenice da su se upravo u Beogradu, gradu otvorenog srca, okupili predstavnici sindikata iz čak 23 evropske zemlje, kako bi razgovarali o tako važnoj temi kao što je funkcionisanje tržišne privrede uz neophodnu brigu o socijalnoj pravdi i zaštiti životne sredine. Rekla je da je bitno da mi u sindikatu promovišemo eko-socijalnu tržišnu privredu koja treba da obezbedi kvalitetan život za sve. Važno je da širimo solidarnost koja je moguća i na globalnom nivou, što smo u praksi i pokazali. Ona je takođe naglasila da sindikat treba da gradi svoj imidž i identitet, kako bi bio respektabilan socijalni partner i poslodavcima i vladi.

Johannes Mindler-Steiner, izvršni direktor Instituta za životnu sredinu, mir i razvoj-IUFE iz Austrije rekao je da je eko-socijalna tržišna ekonomija jako bitan model, jer „bez ekosistema koji će funkcionisati, mi ne možemo postojati, a onda nam socijalni aspekt neće biti ni tema“.

- Važno pitanje je šta ostavljate sledećoj generaciji. Eko-socijalna privreda je filozofsko usmerenje. Održiv razvoj je cilj eko-socijalne tržišne ekonomije i mi moramo omogućiti budućoj generaciji da ima ista prava koja mi sada imamo, kazao je Mindler-Steiner. Eko-socijalna tržišna ekonomija, je koncept koji postoji, ali nema dejstvo kakvo bi trebalo da ima. Zato svako od nas kao fizičko ili pravno lice treba da da svoj doprinos u ovoj sferi, istakao je Johannes Mindler-Steiner.

Marija Parun Kolin, viši istraživač saradnik u Centru za sociološka istraživanja pri Institutu društvenih nauka, kazala je da je model ekotrižišne ekonomije veoma značajan u današnje vreme - vreme snažne promocije tržišne efikasnosti i liberalizacije.

- Evropska unija ne nameće ni jedan poseban socijalni model, već daje mogućnost državama članicama da vode samostalnu socijalnu politiku. Ipak, postoji nešto što se zove evropski model bržave blagostanja i koji se često stavlja nasuprot liberalnom. Evropski model države blagostanja podrazumeva balansiran ekonomski i socijalni razvoj uz socijalni dijalog između predstavnika rada i kapitala.

Evropski socijalni model podrazumeva aktivnu ulogu sindikata: da zajedno sa ostalim socijalnim partnerima učestvuje u socijalnom dijalogu, da inicira promene i da bude stabilizator socijalne situacije. Kada se govori o evropskom socijalnom modelu, sindikat posebno zastupa mlade radnike, stare, penzionere, invalide, a zaštita rodne jednakosti predstavlja jednu od glavnih strategija koju podstiče ILO i EU, kazala je profesorka Kolin. Ona je navela da je, za razliku od tradicionalnog socijalnog dogovaranja u kojem asocijacije poslodavaca i sindikata raspravljaju oko visine

nadnica, regulisanja odmora, uslova rada i sličnih problema, novo socijalno partnerstvo mnogo šire postavljeno i odnosi se na široki spektar problema usmerenih na socijalnu politiku i tržište rada.

-Moderni sindikati su akteri multipartitnog socijalnog partnerstva na lokalnom i regionalnom nivou ili su udruženi u nacionalne federacije i konfederacije na nadnacionalnom nivou, rekla je profesorka Kolin.

- Dok su nove članice brzo uhvatile korak sa razvijenim zemljama Evrope u pogledu smanjivanja stope nezaposlenosti, stope nezaposlenosti u zemljama Zapadnog Balkana su dvostruko veće i u svim zemljama prelaze 20%. Približavanje evropskom socijalnom modelu se naročito odnosi na Češku Republiku, Poljsku i Baltičke zemlje. Stopa nezaposlenosti je u Češkoj Republici približna najrazvijenijim zemljama Evropske unije. Prosek nezaposlenih u EU je oko 9%, najniže stope su u Nemačkoj (4,3%), Češkoj Republici (4,5%), dok su najviše u Grčkoj (24,6%) i Španiji (20,5%) , navela je Marija Parun Kolin.

U zemljama Zapadnog Balkana 50% mladih od 15 do 25 godina je nezaposleno, što je višestruko viša stopa od nezaposlenosti mladih u razvijenim zemljama Evrope i zahteva posebne reformske napore u prilagođavanju obrazovanja i reformi politike zapošljavanja.

Nezaposlenost više pogađa žene od muškaraca i one su najveće gubitnice u tranziciji, jer tipično ženska zanimanja prva gube trku u tržišnoj utakmici (tekstilna industrija, usluge, državna administracija).

Tipično ženski poslovi su manje plaćeni. To su rutinski poslovi (pomažuća uloga sekretarice, pružaoca usluga u zdravstvu ili socijalnoj zaštiti), operativna mesta izvršnog karaktera, kao i sva druga slabo plaćena zanimanja koja zahtevaju strpljenje i pažnju, rekla je Marija Parun Kolin.

Kao glavne izazove za Srbiju ona je navela: sporost evropskih integracija, usporen privredni razvoj i privatizaciju, rastuće dugove, probleme sa ostvarivanjem vladavine prava; demografske i socijalne probleme, migracijske probleme, kao i nepoštovanje ekoloških kriterijuma i dodala da Srbija, da bi unapredila eko-socijalnu tržišnu ekonomiju, mora da, kao država, bude odgovorna za socijalnu politiku, a posebno u pogledu zapošljavanja, stambene i obrazovne politike, penzionog osiguranja, univerzalne zdravstvene zaštite, zaštite nezaposlenih i programa socijalne zaštite.

Ona je takođe navela da je potrebno, na nivou države, promovisati ekonomski sistem, zasnovan na solidarnosti, koji uvažava ljudske potrebe.

Takođe treba promovisati socijalno preduzetništvo, podstaći rodno senzitivnu politiku zapošljavanja,

a implementacija ekoloških ciljeva i ekološki orijentisane ekonomije se podrazumeva.

- Očekivani životni vek je jedan od indikatora socijalne politike. Žalimo se na savremen način života koji nas razara, ali u proteklih pola veka se za deset godina povećao životni vek u Evropskoj uniji.

Prosečan očekivani životni vek u Evropskoj uniji iznosi 80,6 godina za oba pola. Za muškarce 77,8 godina i za žene 83,3 godine. Najviši životni vek muškaraca je u Italiji (80,3), a za žene Španiji (86,1); dok je niži je u zemljama Zapadnog Balkana: u Srbiji je 71,7 godina za muškarce i 76, 3 godine za žene.

Starenje populacije je opšti trend u EU pa i u novim članicama, a u proseku osobe iznad 65 godina predstavljaju 18,5% stanovništva Evropske unije. Trend starenja je nejednak pa je proporcija starih najviša u Italiji (21,4%) i Nemačkoj (20,8%) a najniža u Irskoj (12,6%). Zapadni Balkan se po procentu starenja stanovništva izjednačuje sa stopama u EU, navela je Marija Parun Kolin.

Goce Selovski, predsednik Sindikata finansijskih organizacija Makedonije, SFDM kazao je da u Makedoniji postoji jedan dobar primer, a tiče se toga da je Vlada zabranila da se gradi brana (čijom bi se izgradnjom potopio veliki deo nacionalnog parka). Zabranu gradnje brane je podržao samo jedan mali sindikat.

- Ipak, da nije bilo pomoći Evropske unije, projekat izgradnje brane ne bi bio obustavljen i brana bi se ipak izgradila. Projekat je za sada obustavljen. Da, to jeste loše za ekonomiju, ali je dobro za eko sistem, kazao je Selovski.

On je naveo podatak da je od 650.000 ukupno zaposlenih u Makedoniji samo 100.000 sindikalno organizovano.

- To je problem. Treba jačati sindikat, jer samo brojčano jak, masovan sindikat može da doprinese rešavanju nekog problema, kazao je **Selovski**.

- Mi danas nemamo pravni okvir koji bi dao sindikatu javna ovlašćenja. To znači da je delovanje sindikata više savetodavnog karaktera, naglasio je **Krsto Pejović**, predsednik Sindikata finansijskih organizacija Crne Gore, SFOCG. On je dodao da je SFOCG izradio Predlog zakona o primeni kolektivnih ugovora i da će se taj Predlog naći u Skupštini, što je jedna pozitivna stvar za ovaj Sindikat.

- Što se ekologije tiče, u Ustavu Crne Gore stoji

da je Crna Gora demokratska, socijalna i ekološka država. Nažalost, nema mnogo delovanja u pravcu ekologije, jer za koncept eko-socijalne tržišne ekonomije i njegovu primenu potrebno je, pre svega, znanje, kazao je Pejović.

Bogdan Hossu, predsednik Nacionalnog Saveza sindikata "Kartel Alfa" (CNS Cartel ALFA) iz Rumunije govorio je o tome da hidroenergetski sistem ima velike štetne posledice na očuvanje životne sredine. On se osvrnuo i na sindikalne i ekonomske probleme u toj zemlji ističući da je veliki broj Rumuna otišao iz zemlje u potrazi za poslom u zemlje Zapadne Evrope.

-U Rumuniji ima 800.000 preduzeća, a zaključen kolektivni ugovor postoji u svega 14.000 firmi, kazao je **Bogdan Hossu**.

Josef Riegler, vicekancelar AD, počasni predsednik Okosozialen Forum-a iz Austrije, govoreći o Evropskoj uniji istakao je princip supsidijarnosti prema kojem problemi, odnosno, pitanja koja mogu da budu rešena na najnižem, lokalnom nivou, tu i treba da budu rešena.

- Eko-socijalna tržišna privreda je dostignuće poteklo iz škole narodne privrede, ortoliberalizma i hrišćanskog socijalnog učenja. Ona je najuspešniji model za privredni i društveni razvoj i predstavlja umetničko delo politike.

Ekološka održivost, socijalna pravda i privreda moraju biti u ravnoteži. Ukoliko je ta ravnoteža narušena, društveni razvoj neće biti dobar.

Instrumenti eko-socijalne tržišne privrede su: jaka država, koja vodi računa da tržišno nadmetanje bude pošteno, jaki zakonski okviri, princip socijalnog partnerstva privrede i radnika, koji počiva na zajedničkim odgovornostima...

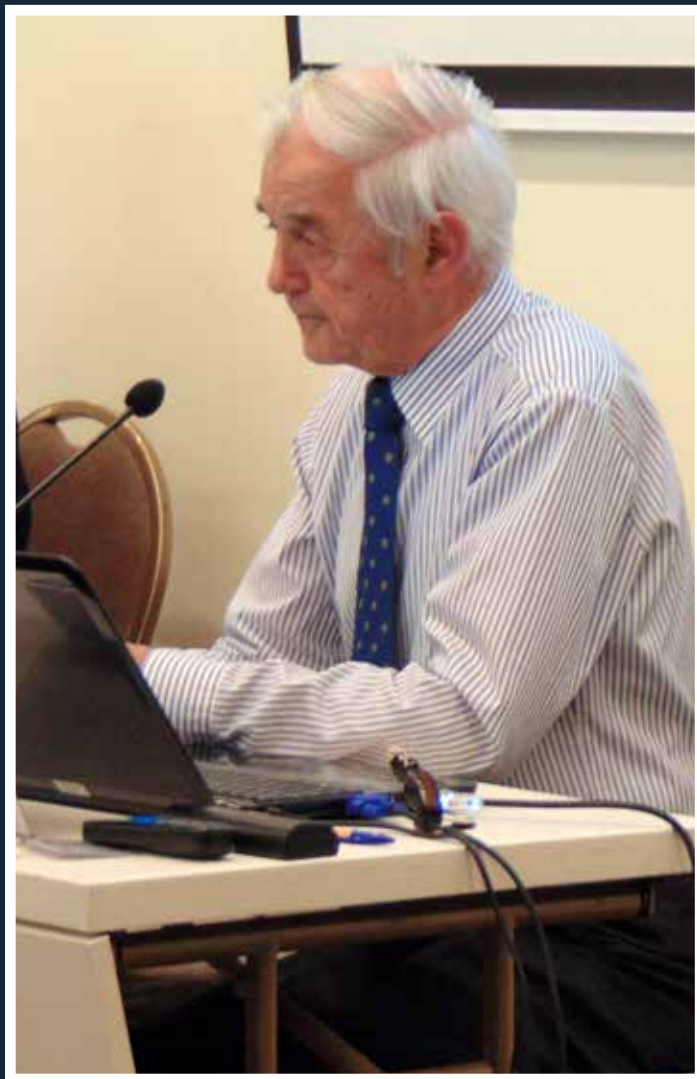
- Mi svi imamo mogućnost da se ponašamo ili da se ne ponašamo ekološki, kao pojedinci, kao preduzeća, kao lokalne zajednice i država. Evropska unija u Ugovoru o Evropskoj uniji iz Lisabona (u članu tri) utemeljuje model eko-socijalne tržišna privrede, rekao je Riegler.

On je naveo da je upravo socijalna odgovornost menadžmenta garant budućeg profita.

- U poslednje vreme dolazi do značajnog nadmetanja u naoružanju gde prednjači Kina i ponovo dominiraju demonstracije moći. Zato treba mobilisati konstruktivne snage i u tom smislu treba raditi na globalizaciji organizacija radnika. Globalno upravljanje nije teško, za to postoje mehanizmi, kazao je **Riegler**.

Günther Trausnitz, predsednik EOWOW naglasio je da je Riegler govorio iz srca i da je stvari nazivao pravim imenom.

- Solidarnost je na prvom mestu, ali u sprezi sa supsidijarnošću, jer solidarnost ne sme nikoga da tlači. Potrebna je tržišna privreda, ali sa jakim pravilima. Partnerstvo se piše velikim slovima, zaključio je **Trausnitz**.

Značajan gost

Josef Riegler rođen je 1. novembra 1938. godine u Judenburgu, u Austriji.

On je austrijski političar i bavi se politikom uticaja kompanija na životnu sredinu. On je od 1987. do 1991. godine bio uključen u rad austrijske savezne vlade, a takođe je od 1989. do 1991. godine bio partijski lider austrijske Narodne partije.

1986. godine, on je uveo termin eko-socijalne tržišne privrede.

Jozef Riegler je počasni predsednik Eko-socijalnog foruma i Savetodavnog veća prijatelja ekološke poreske reforme. Štaviše, Riegler od 1986 počasni član austrijskog katoličkog bratstva Lihtenštajn Judenburg.

Ijmert Muilwijk, vlasnik Groenpand-a iz Holandije govoreći o obnovljivim izvorima energije dao je primer hotela koji često razbacuju energiju. - Mi živimo u svetu u kojem trošimo struju, grejemo se putem centralnog grejanja, ali ne znamo odakle energenti dolaze. Do 2050. godine mogli bismo da koristimo mnogo različitije izvore energije. Naravno i tada će postojati toplane, ali treba da koristimo i energiju sunca, vetra. Mogućnosti uštede postoje, ali ih ljudi ne koriste. Recimo zgrade bi mogle biti izgrađene na mnogo energetski efikasniji način, kazao je **Muilwijk**.

Dr Petar Đukić, profesor Tehnološko-metalurškog fakulteta Univerziteta u Beogradu na početku svog izlaganja naveo je reči arhimandrita Tadeja " Naše misli su ne samo uzročnik ratova, već i ekološke zagađenosti, kojoj prethodi daleko opasnija duhovna zagađenost." On je istakao da ideologija peramanentnog rasta bez kontrole nije dobra.

- Mi u Srbiji vapimo za ekonomskim rastom, ali samo

neki od nas se bave kvalitetom tog rasta. Šanse za uspostavljanje modela održivog rasta u Srbiji su slabe, ali svakako treba da se borimo za primenu tog modela. Da bismo postigli održiv razvoj treba da krenemo od obrazovanja. Moramo da počnemo da plaćamo ekološku štetu, a oni koji ne mogu da je plate moraće da prestanu da zagađuju. Takođe, ukoliko je ekološka šteta nenadoknativa isto će morati da prestanu da zagađuju.

Moramo da recikliramo i da štedimo energiju, da povećamo energetska efikasnost. Zajedničko dobro žele svi da koriste, ali malo ko hoće da plati korišćenje zajedničkog dobra.

Srbija godišnje gubi dve do tri milijarde dolara

(loš kvalitet života, lečenja...) zbog neplaćenih ekoloških troškova.

Kao jedan od mogućih scenarija nastalih zbog klimatskih promena profesor Đukić je naveo seljenje stanovništva sa juga na sever (do 2050. godine).

- Svaka očišćena reka, svaka eliminisana deponija, sve je to održiv razvoj, korak po korak, zaključio je profesor **Đukić**.

Lenka Mužiková, iz sindikata KOK govorila je o stanju u Češkoj koje se tiče radnog prava.

- Vruća tema u Češkoj jesu uslovi za odlazak u penziju. Neophodna je reforma penzionog sistema, jer penzioni deficit raste, pa je 2014. godine bio 43,4 milijarde čeških kruna odnosno 1,6 milijardi evra.

Judith Hamburg, iz sindikata MOSZ iz Mađarske takođe je govorila o stanju u Mađarskoj koje se tiče sfere rada.

- Zakonom o radu iz 2012. godine vraćena je odredba o radnom vremenu prodatnica, a

kriterijum za odlazak u penziju je 62 godine starosti odnosno 40 godina radnog staža za žene, koje žele da ranije odu u penziju.

- **Ivan Babić** iz Sindikata naftnog gospodarstva Hrvatske, SING, je rekao da je u Hrvatskoj koncept eko-socijalne tržišne ekonomije jako slabo razvijen, da se sindikati bave rešavanjem pitanja koja se tiču nepoštovanja kolektivnih ugovora od strane poslodavca, a da radnici svoja prava traže sudskim putem.

- Kada je reč o Poljskoj, neoliberalna vlada je na sceni, a shodno tome povećan je prag za odlazak u penziju, za žene i muškarce, na 67 godina starosti, istakli su predstavnici Poljske, **Andrzej Matla i Józef Mozolewski**.

PRILOG RTS-a posvećen seminaru:

<http://www.bofos.org.rs/show.php?stranica=aktivnosti>

Nakon prvog dana seminara gosti su uživali u pogledu na Beograd sa reka

